ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ
ΣΤΗΝ 6Η ΕΝΟΤΗΤΑ

1η περίοδος

Γενικοί Διδακτικοί Στόχοι

- Με τη βοήθεια των φύλλων εργασίας και αξιοποιώντας τις ερωτήσεις που υπάρχουν σε αυτά, να εξασκούνται οι μαθητές στην τοποθέτηση των λέξεων του πρωτότυπου κειμένου στη σωστή (με βάση τα νέα ελληνικά) συντακτική σειρά.
- Να είναι σε θέση οι μαθητές, αξιοποιώντας και το λεξιλόγιο του κειμένου, να αποδίδουν στα νέα ελληνικά την υπό εξέταση παράγραφο.
- Να αντιλαμβάνονται οι μαθητές τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας με την επιλογή λέξεων του πρωτότυπου κειμένου και την καταγραφή από τους μαθητές λέξεων της νέας ελληνικής που ανήκουν στην ίδια οικογένεια (παραγωγή – σύνθεση).

Ειδικοί Διδακτικοί Στόχοι

Οι μαθητές:

- Να έρθουν σε επαφή με ένα αισώπειο μύθο.
- Να αντιληφθούν το μήνυμα του μύθου: πολλές φορές δεν αναγνωρίζουμε τη σημασία πραγμάτων που αξίζουν πραγματικά την προσοχή μας.
- Να εκφράζουν προσωπικές απόψεις σχετικά με το περιεχόμενο και το μήνυμα του μύθου.

2η περίοδος

Οι μαθητές μέσα από τη γνωριμία τους με τα ουσιαστικά της α΄ κλίσης να είναι ικανοί:

-να διακρίνουν τα γένη των ουσιαστικών και τις ιδιαίτερες καταλήξεις τους.
-να μπορούν να κλίνουν ένα ουσιαστικό της α΄ κλίσης.
-να προσέξουν τον τονισμό ορισμένων πτώσεων των ουσιαστικών της α΄ κλίσης.
-να αντιλαμβάνονται και να εφαρμόζουν τη διαφοροποίηση στη γενική και στη δοτική ορισμένων θηλυκών σε –α.
-να εξασκηθούν στα πιο πάνω μέσα από ασκήσεις, μέρος των οποίων θα γίνει στην τάξη.

Μέσα

-Σχολικό εγχειρίδιο [Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ]
-Φύλλα εργασίας
-Πίνακας

Οργάνωση τάξης

Ενιαία-Ομαδοποίηση

Μέθοδος

Διαλογική, ακροαματική, μαιευτική

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Ἔλαφος εὐμεγέθης ὥρᾳ θέρους διψῶν παραγίνεται ἐπί τινα πηγὴν διαυγῆ καὶ βαθεῖαν καὶ πιὼν ὅσον ἤθελεν προσεῖχεν τῇ τοῦ σώματος ἰδέᾳ. Καὶ μάλιστα μὲν ἐπῄνει τὴν φύσιν τῶν κεράτων ὡς κόσμος εἴη παντὶ τῷ σώματι.

Ἔλαφος εὐμεγέθης (ένα μεγάλο…) διψῶν (επειδή διψούσε)

παραγίνεται (φτάνει κοντά) → σε τι; ....

παραγίνεται (φτάνει κοντά) → πότε; ....

καὶ πιὼν (και αφού ήπιε) → πόσο; ....

προσεῖχεν (παρατηρούσε) → τι; ....

Καὶ ἐπῄνει μάλιστα (και επαινούσε πάρα πολύ) → τι; ....

Καὶ ἐπῄνει μάλιστα (και επαινούσε πάρα πολύ) → γιατί; ....

εὐμεγέθης (εὖ + μέγεθος)
Δώστε κι άλλες λέξεις στα νέα ελληνικά που έχουν πρώτο συνθετικό τη **λέξη εὖ (=καλά),**
π. χ. ευτυχία,----------, ----------, ----------

Ακολουθώντας τη σειρά με την οποία έχετε τοποθετήσει τις λέξεις και χρησιμοποιώντας και τα γλωσσικά σχόλια στη σελ. 45, προσπαθήστε να αποδώσετε την πιο πάνω περίοδο στα νέα ελληνικά:

……
……
……
……
……

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Ἔψεγεν δὲ τὴν τῶν σκελῶν λεπτότητα ὡς οὐχ οἵων τε ὄντων φέρειν πᾶν τὸ βάρος. Ἐν ᾧ δὲ πρὸς τούτοις ἦν, ὑλακή τε κυνῶν αἰφνιδίως ἀκούεται καὶ κυνηγέται πλησίον. Ὁ δὲ πρὸς φυγὴν ὥρμα καὶ μέχρις ὅπου διὰ πεδίου ἐποιεῖτο τὸν δρόμον, ἐσῴζετο ὑπὸ τῆς ὠκύτητος τῶν σκελῶν.

Ἔψεγεν δὲ (κατηγορούσε όμως) → τι; ....

→ ὡς οὐχ οἵων τε ὄντων φέρειν (επειδή κατά τη γνώμη του δεν μπορούσαν να αντέξουν)

→ τι; ....

Ἐν ᾧ δὲ πρὸς τούτοις ἦν (Ενώ ασχολούνταν με αυτά) ἀκούεται → πότε; .....

→ ποια; ....

→ καὶ (ποιοι;) .....

→ πού; .....

Ὁ δὲ πρὸς φυγὴν ὥρμα (Το ελάφι άρχισε να τρέχει ορμητικά για να ξεφύγει)

καὶ ἐσῴζετο → χάρη σε τι; ....

→ για πόσο; ....

Προσέξτε στη σελ. 48 τις καταλήξεις των ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα και συμπληρώστε τα πιο κάτω κενά:
ἔψεγεν<ψέγω (κατηγορώ) ..... (αποτέλεσμα ενέργειας)
ἐσῴζετο<σῴζομαι ..... (πρόσωπο που ενεργεί)

Ακολουθώντας τη σειρά με την οποία έχετε τοποθετήσει τις λέξεις και χρησιμοποιώντας και τα γλωσσικά σχόλια στη σελ. 45, προσπαθήστε να αποδώσετε την πιο πάνω περίοδο στα νέα ελληνικά:
……
……
……
……
……

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Ἐπεὶ δὲ εἰς πυκνὴν καὶ δασεῖαν ὕλην ἐνέπεσεν, ἐμπλακέντων αὐτῷ τῶν κεράτων ἑάλω, πείρᾳ μαθὼν ὅτι ἄρα ἄδικος ἦν τῶν ἰδίων κριτὴς ψέγων μὲν τὰ σῴζοντα, ἐπαινῶν δὲ τὰ προδόντα αὐτόν.

Ἐπεὶ δὲ ἐνέπεσεν (Όταν έπεσε) ⟶ μέσα σε τι; ....

ἑάλω (πιάστηκε) ⟶ γιατί; ....

πείρᾳ μαθών (και έμαθε εξ ιδίας πείρας)

- τι; ὅτι ....
- ψέγων μὲν (επειδή κατηγορούσε από τη μια)
  - ποια; ....
- ἐπαινῶν δὲ ⟶ ποια; ....

Προσέξτε στη σελ. 48 τις καταλήξεις των ουσιαστικών που παράγονται από ρήματα και συμπληρώστε τα πιο κάτω κενά:
ἐμπλακέντων<ἐμπλέκομαι ..... (αποτέλεσμα ενέργειας)
ἑάλω<ἁλίσκομαι (παγιδεύομαι, πιάνομαι) ..... (αποτέλεσμα μιας ενέργειας)
μαθών<μανθάνω ..... (αποτέλεσμα μιας ενέργειας)

Ακολουθώντας τη σειρά με την οποία έχετε τοποθετήσει τις λέξεις και χρησιμοποιώντας και τα γλωσσικά σχόλια στη σελ. 45, προσπαθήστε να αποδώσετε την πιο πάνω περίοδο στα νέα ελληνικά:
……
……
……
……
……

Α΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Τα ουσιαστικά ***ἡ ὥρα, ἡ ἰδέα, ἡ ὕλακή, ὁ κυνηγέτης, ὁ κριτής, ἡ πεῖρα***, ανήκουν στην α΄ κλίση. Στην ίδια κλίση ανήκουν και άλλα ουσιαστικά όπως: ***ὁ ταμίας, ἡ χώρα, ὁ βουλευτής, ἡ τιμή*** κ.ά.

Τοποθετήστε τα πιο πάνω ουσιαστικά ανάλογα με το γένος τους και στη συνέχεια προσπαθήστε να εντοπίσετε σε ποια γράμματα λήγουν (τελειώνουν).

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα

Τα αρσενικά λήγουν σε → ……
→ ……

Τα θηλυκά λήγουν σε → ……
→ ……

Τα ουδέτερα λήγουν σε → ……
→ ……

<u>Παρατήρηση</u>
Στην α΄ κλίση υπάρχουν ουσιαστικά ..... γένους.

Από τις προτάσεις που ακολουθούν αντιγράψτε στον πίνακα που ακολουθεί το ουσιαστικό ὁ ναύτης (να γράψετε και το άρθρο)

Ὁ ναύτης ἀποπλέει.
Τοῦ ναύτου ἡ ναῦς ταχεία ἐστί.
Τῷ ναύτῃ ὁ κύων ἀκολουθεῖ.
Τὸν ναύτην ἡ μήτηρ ἀποχαιρετᾷ:
«**ὦ ναῦτα**, φίλον τέκος, ἔρρωσο!»

Οἱ ναῦται ἀποχωροῦν.
Τῶν ναυτῶν ἡ νοσταλγία μεγίστη ἐστί.
Τοῖς ναύταις ἡ θάλασσα ἡδίστη ἐστί.
Τοὺς ναύτας ἡ πατρὶς καλεῖ:
«**ὦ ναῦται**, τέκνα γενναῖα Ἑλλήνων, ἴτε».

<u>Αντιγραφή</u>: ὁ ναύτης

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
Ονομ.		
Γεν.		
Δοτ.		
Αιτ.		
Κλητ.		

Με βάση το πιο πάνω ουσιαστικό συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
Ονομ.	ὁ μαθητ-ής	ὁ ταμί-**ας**	οἱ μαθητ	οἱ ταμί.....
Γεν.	τοῦ μαθητ.....	τοῦ ταμί.....	τῶν μαθητ.....	τῶν ταμι.....
Δοτ.	τῷ μαθητ.....	τῷ ταμί**ᾳ**	τοῖς μαθητ.....	τοῖς ταμί.....
Αιτ.	τὸν μαθητ.....	τὸν ταμί**αν**	τοὺς μαθητ.....	τους ταμί.....
Κλητ.	ὦ μαθητ.....	ὦ ταμί.....	ὦ μαθητ.....	ὦ ταμί.....

Παρατήρηση: η γενική και η δοτική όταν τονίζονται στη λήγουσα, τι τόνο παίρνουν;
.....
Η γενική πληθυντικού τονίζεται πάντα στη ..... και παίρνει πάντα
.....

Προσέξτε την κλίση των θηλυκών στον πιο κάτω πίνακα. Συμπληρώστε τον πληθυντικό αριθμό τοποθετώντας τις ίδιες καταλήξεις με τα ουσιαστικά που συναντήσατε πιο πάνω:

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	ἡ	ἀλήθει-α	θάλασσ-α	τράπεζ-α	ψυχ-ή
Γεν.	τῆς	ἀληθεί-ας	θαλάσσ-**ης**	τραπέζ-**ης**	ψυχ-ῆς
Δοτ.	τῇ	ἀληθεί-ᾳ	θαλάσσ-**ῃ**	τραπέζ-**ῃ**	ψυχ-ῇ
Αιτ.	τὴν	ἀλήθει-αν	θάλασσ-αν	τράπεζ-αν	ψυχ-ήν
Κλητ.	ὦ	ἀλήθει-α	θάλασσ-α	τράπεζ-α	ψυχ-ή
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	αἱ	ἀλήθει-.....	θάλασσ-.....	τράπεζ-.....	ψυχ-.....
Γεν.	τῶν	ἀληθεί-.....	θαλασσ-.....	τραπεζ-.....	ψυχ-.....
Δοτ.	ταῖς	ἀληθεί-.....	θαλάσσ-.....	τραπέζ-.....	ψυχ-.....
Αιτ.	τὰς	ἀληθεί-.....	θαλάσσ-.....	τραπέζ-.....	ψυχ-.....
Κλητ.	ὦ	ἀλήθει-.....	θάλασσ-.....	τράπεζ-.....	ψυχ-.....

<u>Παρατηρήσεις</u>

Αρσενικά και θηλυκά έχουν στον πληθυντικό τις ίδιες .....

Τα θηλυκά που τελειώνουν σε **–α** σχηματίζουν τη γενική ενικού σε **–ης** και τη δοτική ενικού σε **–ῃ**, όταν πριν από το **–α** προηγείται .....

Στην άσκηση που ακολουθεί σας δίνονται τύποι σωστοί και λανθασμένοι. Να διαγράψετε τους λανθασμένους, όπου υπάρχουν:

Ονομαστική	**Γενική**	**Δοτική**
ἡ ἄκανθα	τῆς ἄκανθας τῆς ἀκάνθης	τῇ ἀκάνθᾳ τῇ ἀκάνθῃ
ἡ πεῖνα	τῆς πείνας τῆς πείνης	τῇ πείνᾳ τῇ πείνῃ
ἡ σοφία	τῆς σοφίας τῆς σοφίης	τῇ σοφίᾳ τῇ σοφίῃ
ἡ ἅμαξα	τῆς ἅμαξας τῆς ἁμάξης	τῇ ἁμάξᾳ τῇ ἁμάξῃ
ἡ ὁμόνοια	τῆς ὁμονοίας τῆς ὁμονοίης	τῇ ὁμονοίᾳ τῇ ὁμονοίῃ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Στον πίνακα που ακολουθεί να συμπληρώσετε τις υπόλοιπες πτώσεις των ουσιαστικών της κάθε στήλης.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομ.	ἡ	μέλισσα		ὁ	Σπαρτιάτης	νεανίας
Γεν.	τῆς		σφαίρας	τοῦ		
Δοτ.	τῇ			τῷ		
Αιτ.	τὴν			τὸν		
Κλητ.	ὦ			ὦ		
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομ.	αἱ			οἱ		
Γεν.	τῶν			τῶν		
Δοτ.	ταῖς			τοῖς		
Αιτ.	τὰς			τοὺς		
Κλητ.	ὦ			ὦ		

2. Στα παραδείγματα που ακολουθούν να κυκλώσετε τις σωστές απαντήσεις

1) ὁ ταμίας

γεν. **τοῦ ταμία** ή **τοῦ ταμίου**

2) ἡ κυρία

γεν. πληθυντικού: **τῶν κυρίων** ή **τῶν κυριῶν**

3) ὁ πολίτης

γεν. ενικού: **τοῦ πολίτου** ή **τοῦ πολίτη**

4) ἡ ἀνδρεία

γεν. ενικού: **τῆς ἀνδρείης** ή **τῆς ἀνδρείας**

5) ὁ πολίτης

ονομ. πληθυντικού: **οἱ πολῖτες** ή **οἱ πολῖται**

6) ἡ θεράπαινα

γεν. πληθυντικού: **τῶν θεραπαίνων** ή **τῶν θεραπαινῶν**

Προτεινόμενες Διαθεματικές δραστηριότητες

- Γράψτε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο: «Η ομορφιά δεν είναι το παν».

- Το πρότυπο της όμορφης γυναίκας ή του όμορφου άντρα σήμερα και σε παλιότερες εποχές (χρησιμοποιήστε εικόνες από εφημερίδες, περιοδικά, διαδίκτυο, για να παρουσιάσετε το πρότυπο της όμορφης γυναίκας ή του όμορφου άντρα στην αρχαιότητα, στην Αναγέννηση, στη δεκαετία του 1960, σήμερα).